

Argumentační fauly

Důraz na rozum

Důraz na neznámou autoritu

Tvrzení je pravdivé, protože to tvrdí nejmenovaný znalec nebo širší skupina lidí (kupř. „lékaři“, „lidé z praxe“).

„Ale američtí vědci dokázali, že ježibaby neexistují!“ řekl Jeníček.

Důraz na nevhodnou autoritu

Tvrzení je pravdivé, protože to tvrdí nekompetentní nebo nedůvěryhodný „odborník“.

„Moje zcestovalá kamarádka tvrdila, že prý nabízíte kvalitní a levný nocleh i se snídaní. Za kolik?“ zeptala se Mařenka.

Důraz na neznalost

Tvrzení je pravdivé, protože dosud nebylo vyvrácené (případně je nepravdivé proto, že dosud nebylo potvrzené).

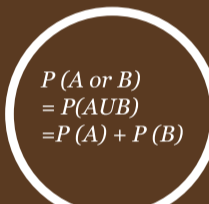
„Žádné dítě si na mě dosud u rodičů nestěžovalo,“ bránila se ježibaba.

Důraz na nedůvěryhodnost

Tvrzení musí být nepravdivé, protože zní neuvěřitelně.

„Perník je zcela nevhodný stavební materiál,“ řekl otec přísně, když se děti vrátily, „teď chci slyšet pravdu. Kde jste byly?“

Důraz na pravděpodobnost

$$P(A \text{ or } B) = P(A \cup B) = P(A) + P(B)$$

Předpokládat, že něco se musí stát jen proto, že se to může stát.

„Neboj se, Mařenko, starší lidé jsou většinou velmi slabí a nemají zuby. Ta nás nesní.“

Důraz na peníze

Předpoklad, že bohatství či vysoká cena nějak nutně souvisí s pravdivostí tvrzení.

„Když má někdo celý dům z luxusního perníku, nebude přece jíst děti.“

Důraz na novost

Předpokládat, že něco je lepší jen proto, že je to nové.

„Mám teď úžasnou novou pec,“ chlubila se ježibaba, „nejde otevřít zevnitř!“

Důraz na tradici

Předpokládat, že něco je pravda jen proto, že se to tak (údajně) vždy dělalo.

„Když se zeptá, kdo jí to tu loupe perníček, tak řekni, že jen větříček.“ „Proč?“ podivil se Jeníček. „To jí uklidní,“ odpověděla Mařenka. „A nebylo by lepší prostě mlčet?“

Důraz na obvyklý postup

Tvrzení je pravdivé, protože se to tak obvykle dělá.

„Půjdeme za světýlkem, tam určitě žijí nějakí dobří lidé, kteří nám pomohou.“

Důraz na rozšířený názor

Tvrzení je nutně pravdivé, neboť v něj věří většina lidí.

„Sladkosti způsobují u dětí hyperaktivitu.“

Důraz na emoce

Zastrašování

Zdůvodnit tvrzení pomocí strachu a předsudků k opačnému názoru.

„Jen pojďte dovnitř,“ vyzvala je stařena, „venku vás sežerou medvědi.“

Lichocení

Podsounout nezdůvodněné tvrzení pomocí nesouvisejících komplimentů.

„Takové krásné děvče se přece nebude bát, no ne?“

Zesměšňování

Předložit protivníkům argument tak, aby vypadal směšně.

„Já a jíst děti? No dovolte, to je absurdní! To už byste mě rovnou mohli obvinít, že jsem snědla i ty tři pocestné, co tu byli loni přes zimu, než ztloustli a ztratili se.“

Vyvolání soucitu

Odmítnout opačný názor vyvoláním soucitu s námi.

„Neumíme, opravdu. Museli jsme odmalíčka dít tak, že jsme ani neměli čas naučit se sedět na lopatě.“

Vyvolání zášti

Odmítnout opačný názor vyvoláním zášti vůči protistraně.

„Lžou. Nechtěla jsem je sníst,“ hájila se babizna. „Copak vy věříte někomu, kdo krade starým lidem perník ze střechy?“

Důraz na přírodu

Zdůvodnit tvrzení srovnáním s „dobrým“ světem přírody.

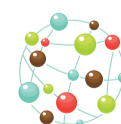
„Je naprosto normální jíst lidi. Podívejte se třeba na vlky, těm lidské maso vyložené chutná.“

Toužebné přání

Tvrzení je nutně pravdivé, neboť si velmi silně přejeme, aby pravdivé bylo.

„Nelži, tak velkou pec má prostě jen na pečení kanců!“

MASARYKOVA UNIVERZITA
CENTRUM OBČANSKÉHO
VZDĚLÁVÁNÍ

... jenom volit nestačí.

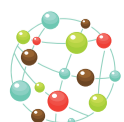
Koncept a grafika: David McCandless @ informationisbeautiful.net

Český překlad: PhDr. Marek Picha, Ph.D.

<http://www.obcanskevzdelavani.cz/argumentacni-fauly>

Chybné vyvození

 <p>Příhoda Odmítnout pečlivě získané a ověřené důkazy kvůli odlišné osobní zkušenosti či příhodě. <i>„Náš dědeček snídal perník každý den a taky nebyl tlustý.“</i></p>	 <p>Klamající vzhled Předpokládat, že je-li něco pěkné, je to i pravdivé. <i>„V tak krásné chaloupce musí bydlet tuze hodní lidé.“</i></p>	
 <p>Omyl hazardního hráče Předpokládat, že minulé náhodné výsledky nějak ovlivňují budoucí náhodné výsledky. <i>„Dlouho sem žádné děti nezabloudily,“ zabručela si ježibaba, „takže dnes nebo zítra to už jistě klapne.“</i></p>	 <p>Dvojsmysl Použít slovo ve dvou různých významech a zároveň předpokládat, že jde o jednu a tutéž věc. <i>„Tak a teď mi za trest uděláte večeři.“ „No dobře, ale my neumíme vařit,“ bránily se děti. Babizna se usmála: „Nějak to vymyslíme.“</i></p>	
 <p>Skládání Předpokládat, že vlastnost části je zároveň i vlastností celku. <i>„Jsem silnější než Mařenka, jsem silnější než Jeníček,“ radovala se ježibaba, „jsem silnější než obě děti.“</i></p>	<h2>Chybná příčina</h2>	
 <p>Rozdělování Předpokládat, že vlastnost celku je zároveň i vlastností každé jeho části. <i>„Perníková chaloupka bude mít z perníku i mříže ve sklepe. Projíme se ven.“</i></p>		
 <p>Unáhlené zobecnění Vyvodit obecný závěr z příliš malé skupiny případů. <i>„Takže teď už, tatínku, víš, že všechny staré ženy jsou ježibaby,“ zakončil své vyprávění Jeníček.</i></p>	 <p>Potvrzení účinku Předpokládat, že pozorovaný účinek mohl být vyvolán pouze jedinou příčinou. <i>„Když chceme upéct chleba, musíme rozdělat oheň v peci. Babizna rozdělala oheň v peci, takže bude péct chleba. Nemáme se čeho bát, Mařenko.“</i></p>	
 <p>Unáhlený závěr Vyvodit závěr bez zamyšlení nad jinými možnými výklady. <i>„Aha, vy mě jistě chcete zvážit,“ řekla ježibaba, když si sedala na lopatu.“</i></p>	 <p>Vyvrácení příčiny Předpokládat, že když nenastala příčina, nemohlo dojít ani k účinku. <i>„Když chceme upéct chleba, musíme rozdělat oheň v peci. Babizna ale chleba péct nechce, takže v peci není rozdělaný oheň. Klidně tam vlez, Mařenko.“</i></p>	
 <p>Unáhlený kompromis Předpokládat, že pravdivé tvrzení musí ležet někde uprostřed mezi protikladnými názory. <i>„Vy říkáte, že nesmím sníst ani jednoho z vás. Já říkám, že vás můžu sníst oba. Tak sním jen jednoho a hotovo.“</i></p>	 <p>Společně, tedy proto Tvrdit, že události, které se vyskytují zároveň, musí být v příčinném vztahu. <i>„Ježibaba je stará a zároveň jí děti. Je hrozné, co stáří s člověkem provede.“</i></p>	
 <p>Všechno, nebo nic Předpokládat, že nelze-li dosáhnout dokonalého výsledku, nemá snažení žádný dobrý smysl. <i>„Nemá smysl ty děti hledat. Les je příliš velký a nikdy ho neprozkoumáme celý.“</i></p>	 <p>Poté, tedy proto Tvrdit, že události, které se vyskytují po sobě, musí být v příčinném vztahu. <i>„Všimla sis, že vždycky, když dostanu hlad, je k jídlu perník?“</i></p>	
 <p>Relativizování Odmítnout tvrzení jen proto, že „každý má přece svoji pravdu“. <i>„Někomu může pečení dětí připadat nevhodné, ale já osobně na tom nevidím nic špatného. Je to věc vkusu.“</i></p>	 <p>Přehlédnutí společné příčiny Předpokládat příčinný vztah mezi dvěma událostmi, které jsou ale ve skutečnosti vyvolány událostí třetí. <i>„To je zajímavé, že když si já dám k obědu perník, ty ho musíš jíst taky. Přestaň se už po mně opičit!“</i></p>	
 <p>Rozvolnění pravidla Použít nějaké pravidlo příliš volně či na případy, pro které není určeno. <i>„Jen se klidně posaďte na tu lopatu jako první,“ řekla Maruška, „staří lidé se přece mají pouštět sednout.“</i></p>	 <p>Logický kruh Vyvodit závěr, který je stejný jako některý z předpokladů argumentu. <i>„Perník je nezdravý, protože se po něm tloustne. A tloustne se po něm proto, že je velmi, ale velmi nezdravý,“ poučila Mařenka babiznu.“</i></p>	
	 <p>Vytloukání klínu klínem Předpokládat, že chyba může být opravena jinou chybou. <i>„Hm, tak vy jste snědli můj perníček. Copak s tím asi provedeme? Už to mám, teď sním já vás a budeme vyrovnání!“</i></p>	

 <p>Účelové doplnění</p> <p>Doplnit dílčí neověřené či vymyšlené předpoklady ve snaze zachránit svůj argument.</p> <p>„Musím vás sníst, nemám tady už vůbec nic k jídlu,“ tvrdila babizna. „A co ten perník všude kolem?“ divily se děti. „Perník není jídlo, nýbrž pamlskek,“ odsekla.</p>	 <p>Útok na osobu</p> <p>Předložit nesouvisející výhrady vůči protistraně, nikoli vůči jejímu argumentu.</p> <p>„Nikdy bych nevěřil člověku, který má na nose bradavici s chlupem.“</p>
 <p>Potvrzovací slepota</p> <p>Věnovat pozornost jen důkazům podporujícím náš závěr a pomíjet protidůkazy.</p> <p>„Venku dost fouká, divně to zaskřípělo, a navíc mi to potvrdil i ten tenký hlas shora. Ano, perník ze střechy mi shodil asi opravdu větříček.“</p>	 <p>Útok na nezávislost mluvčího</p> <p>Odmítnout závěr protistrany jen proto, že by takový závěr byl pro protistranu výhodný.</p> <p>„Ty děti si to celé vymyslely. Chtějí mě poslat do vězení, aby si mohli v perníkové chaloupce otevřít vlastní prodejnu.“</p>
 <p>Zamlčení</p> <p>Záměrně pominout důkazy, které by odporovaly našemu závěru.</p> <p>„Bud' péct chleba a vy my budete pomáhat. Toho porcovacího nože si nevsímejte, ten zde mám kvůli myšim.“</p>	 <p>Útok na původ tvrzení</p> <p>Odmítnout tvrzení kvůli tomu, kde se vzalo či kdo ho původně zastával.</p> <p>„Pečení dětí je překonaný zvyk, se kterým kdysi přišly jezinky. Teď je jiná doba, teď jíme zvířata.“</p>
 <p>Lež</p> <p>Vědomě tvrzená nepravda, zpravidla opakovaná.</p> <p>„Jsem vegetariánka,“ zaskuhrala babizna.</p>	 <p>Nelichotivé zařazení</p> <p>Odmítnout tvrzení proto, že je podobné stanovisku nežádoucí osoby nebo skupiny.</p> <p>„I čerti říkají, že uloupnout si trochu perníčku nikomu neublíží.“</p>
 <p>Nevyvratitelnost</p> <p>Tvrdit něco, co nelze nijak smysluplně vyvrátit či potvrdit.</p> <p>„Ta babizna je určitě uhranutá, proto nás chce sníst.“</p>	 <p>Přesunutí důkazního břemene</p> <p>Odmítnout hájit své tvrzení a předpokládat, že hájit by se měla protistrana.</p> <p>„Tatínku, ta babizna nás chtěla sníst! Ať dokáže, že to není pravda!“</p>
 <p>Svůdná názornost</p> <p>Popsat okrajovou událost barvitě a s detaily, které mají vzbudit zdání, že jde o obvyklý stav věcí.</p> <p>„Když nám doma vždycky v sobotu po obědě tatínek ukazoval, jak se na lopatu sedá, rád říkal, že to se zavřenýma očima prostě nejde. A vy že byste to dokázala i poslepu?“</p>	 <p>Figurína*</p> <p>Vytvořit zkreslenou a oslabenou verzi argumentu protistrany, ten pak odmítnout.</p> <p>„Děti se prý nejlí, protože je to proti přírodě. To bych si jako měla i přestat čistit zuby, protože čisté zuby jsou proti přírodě?!“</p>
 <p>Odvedení pozornosti</p> <p>Předložit nesouvisející důvody, fakta a tvrzení s cílem zmást protistranu.</p> <p>„Jen se posaďte, staženko. Ta lopata je krásně vyřezávaná. Četl jsem, že se na ní sedí mnohem pohodlněji než na motyce. Vy jste zhubla?“</p>	
 <p>Chybné dilema</p> <p>Předložit dvě řešení jako jediná možná, byť ve skutečnosti existují i jiná řešení.</p> <p>„Bud' vás oba rychle a bezbolestně upeču, nebo vás vykrmím perníkem tak, že budete obézní a zahynete pomalu ve strašných mukách. Tak si vyberte.“</p>	
 <p>Kluzký svah</p> <p>Předpokládat, že drobná změna na začátku musí nutně vést k řetězci souvisejících nežádoucích důsledků.</p> <p>„Jeníčku, nejez ten perník. Sníš jeden dva, zachutná ti to a než se naděje-me, zbaštíš té staré paní celou její chaloupku. Kde pak bude bydlet?!“</p>	

*) Původní anglický název této chyby (straw man) odkazuje ke cvičným figurínám, na kterých vojáci trénují útoky, a které jsou jen nepohyblivými, slabými verzemi skutečných protivníků.

